

22) Anden (sidste) behandling af beslutningsforslag nr. B 1:

Forslag til folketingsbeslutning om yderligere skærpelse af sanktionerne mod Sydafrika.

Af Kelm-Hansen (S) m.fl.

(Fremsat 2/10 85. Første behandling 27/11 85). Betænkning 10/12 85).

Der var stillet 2 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Ændringsforslagene sattes først til forhandling.

Formanden:

Jeg skal give den oplysning, at det er min hensigt at holde en times middagspause mellem kl. ca. 12 og 13.

Forhandling

Kelm-Hansen (S):

Når folketinget om kort tid vedtager beslutningsforslag nr. B 1 i den form, det har fået med ændringsforslaget om en yderligere skærpelse af sanktionerne mod Sydafrika, svarer det ikke i alle enkeltheder til det forslag, som socialdemokratiet fremsatte den 2. oktober i år; det er afsvækket lidt på nogle områder, men det er også forstærket.

Med vedtagelsen af forslaget vil Danmark klart komme til at indtage den ledende rolle blandt de frie og demokratiske lande, som i årevis har udtrykt deres afsky for det racistiske styre i Den sydafrikanske Republik, og som samtidig har erkendt nødvendigheden af, at der sættes handling bag ordene.

Danmark vil nu som det første land afbryde alt handelssamkvem med Sydafrika. Vi ved naturligvis, at en sådan vedtagelse ikke er problemfri, når den nu skal udmøntes i lovgivning. Vi ved, at der vil være omkostninger forbundet med gennemførelsen, men vi ved også, at disse omkostninger vejer meget lidt til, når vi sammenligner med de ofre, som den sorte befolkning i Sydafrika tager på sig i disse år i deres kamp for en menneskeværdig tilværelse i deres eget land.

Vi ved endvidere, at vedtagelsen i dag vil blive hilst med glæde og tilfredshed ikke kun i den sorte befolkning i Sydafrika, men også

blandt de mange, som i disse år deltager i kampen for afskaffelsen af apartheid.

Der står et bredt flertal bag forslaget. I betænkningen optræder VS, SF, det radikale venstre og socialdemokratiet. Men alle véd jo, at der med den udformning, forslaget har fået, er tilslutning fra yderligere tre partier i folketinget. Kun den omstændighed, at partiet centrum-demokraterne er midt i sin dødsdans, har forhindret, at også disse tre partier i dag stemmer for forslaget. Dette kunne friste til en række skarpe polemiske bemærkninger, som jeg imidlertid skal afstå fra. Det afgørende er at vide, at det kun er taktiske hensyn, der har bevirket, at den helt brede opbakning bag dette forslag ikke bliver klart markeret i folketingssalen. Til gengæld kan vi så glæde os over bevidstheden om, at den rent faktisk er der. Og så må de fire partier, som nu bærer forslaget igennem, være tilfredse med, at det er os, der virkelig gør, hvad udenrigsministeren forleden sagde, nemlig at Danmark endnu en gang placerer sig i forreste linje i de internationale bestræbelser på at få afskaffet apartheidregimet i Sydafrika.

Fischer (KF):

Med den forventede vedtagelse i dag af yderligere skærpelser af sanktionerne mod Sydafrika er det meget vigtigt at notere, at et bredt flertal i folketinget hermed tilslutter sig de overordnede principper for Danmarks holdning til Sydafrikaproblemet, dvs. de ti EF-landes foranstaltninger mod Sydafrika samt det ny nordiske handlingsprogram fra oktober i år. Denne politiske enighed må naturligvis være retningsgivende for den videre danske politik i forhold til Sydafrika.

For så vidt angår isolerede danske skridt om kul og samhandel er der ikke opnået politisk enighed om de praktiske forhold, men afstanden mellem de synspunkter, der er tilkendegivet fra regeringen, fra socialdemokratiet og fra de radikale, er i den større sammenhæng ikke så stor, at uenigheden om de to punkter bør føre til fornyet splid om dansk Sydafrikapolitik.

Bjørn Elmquist (V):

Ved førstebehandlingen af de beslutningsforslag, der tidligere var fremme om sanktioner mod Sydafrika, blev det klart understre-

[Bjørn Elmquist]

get fra mit partis side, at vi lagde stor vægt på, at der blev sendt et klart signal fra det danske folketing til magthaverne i Sydafrika og til omverdenen.

Det, vi har søgt at forhandle os frem til enighed om under udvalgsbehandlingen, er desværre ikke lykkedes helt. Vi var tæt på målet – vi var tæt på at få den store enighed, hvor kun et enkelt parti her i salen ville stemme imod – men desværre lykkedes det ikke at opnå denne totale enighed. Dette skyldes ikke, at vi i mit parti nu ser med mildere øjne på Sydafrikas apartheidregime, end vi gjorde ved førstebehandlingen. Vi beklager, det ikke har været muligt at få denne næsten totale enighed. Man kan sige, at vi ved at vedtage det, som vi må forudse vil blive vedtaget i dag, faktisk har gået den sidste rest af vejen. Man kan også have nogle mere filosofiske overvejelser om, hvad man gør med trusler – om trusler er bedst, så længe de hænger i luften. Nu bliver truslen realiseret ved, at forslaget bliver vedtaget, som det gør i dag, og så kan man sige, at det officielle Sydafrika nu ikke kan vente sig noget værre fra os.

Man kan også have nogle overvejelser af, hvor klogt det er, om vi går for mange skridt foran de andre nordiske lande og foran de andre EF-lande, og om det er sådan, at de store partnere, vi har, og som gerne skulle høre på os, når vi taler om det i FN's sikkerhedsråd og i FN's generalforsamling, nu vil sige: nå ja, nu har Danmark vasket sine hænder så rene, de kan vaskes.

Men alt i alt, signalet skal være klart, synes vi også i vort parti, nemlig at vi fordømmer apartheidregimet i Sydafrika.

Riishøj (SF):

Det er rigtigt, som flere ordførere har nævnt, at dette beslutningsforslag om Sydafrika har haft en noget særlig historie. Der var en overgang udsigt til, at forslaget kunne vedtages bredt i folketinget. Nogle partier var jo til forhandlinger med udenrigsministeren og nåede tilsyneladende til en enighed, og ud fra den betragtning, at et bredt forlig altså åbenbart ikke omfatter venstrefløjen, for vi var ikke inviteret med, skete der de ting, som jo jævnlig sker i regeringen, nemlig at der er uenighed, og nu får vi altså den klassiske situation, hvor optrapningen af

sanktionspolitikken skal vedtages med en snæver marginal i folketinget.

Det fremgik dog ikke af de borgerlige ordførere, så vidt jeg hørte det, hvordan regeringen vil stemme til forslaget som helhed, og det ville det være rart nok lige at få frem i debatten og måske også få begrundet. Stemmer man imod, eller undlader man, når der nu skal stemmes om forslaget som helhed?

Vi kan i socialistisk folkeparti tilslutte os denne betænkning. Den har nogle fremskridt i forhold til den bestående tilstand, men den har beklageligvis også stadig nogle svage punkter. Det gode er naturligvis, at vi nu får et klart forbud mod kulimporten. Jeg har også mærket mig, at der nu fra elværksside siges, at det vist ikke bliver så dyrt at forøge importen fra andre lande end Sydafrika. Det har vi ikke hørt før, men der er såmænd ikke noget i det internationale kulmarked, der skulle begrunde, hvorfor det lige netop nu skulle blive billigere end tidligere. Det, der gør, at det er et ganske gunstigt tidspunkt nu at skifte over, er simpelt hen situationen på det internationale energimarked og ikke mindst det internationale kulmarked. Det er jo købers marked i udpræget grad, og det vil det sandsynligvis ikke være, i hvert fald ikke i samme grad, omkring 1990. Derfor er det det bedst tænkelige tidspunkt at standse kulimporten nu.

Man kunne for så vidt udmærket have vedtaget det forslag, som SF og VS har fremsat, og som er et lovforslag, men o.k., nu kommer udenrigsministeren selv med et forslag, og så bliver det altså vedtaget; så meget er jo sikkert.

Det andet, som er positivt, er, at vi også får standset for olietransporterne til Sydafrika. Det står ikke direkte nævnt, men det er nævnt helt klart i regeringens eget forslag, at der skal gribes ind over for olietransporterne, og jeg har forstået, at flertalspartierne her mener, at olietransporterne selvfølgelig er omfattet af det, der hedder »al eksport«, så olietransporterne får vi også standset.

Derudover er det positivt, at de elementer, der vedrører eksporten, som var med i SF's og VS' forslag, også inddrages her, om end der er formuleringer, som vi gerne så anderledes. Vi mener ikke, det var nødvendigt at skrive både »som hovedregel« og »om muligt«, som der står citeret i betænkningen. »Om muligt« kunne naturligvis være med,

[Rishøj]

men at der også skulle stå »som hovedregel«, mener vi ikke havde været nødvendigt.

Derudover er der den svaghed at støtten til ANC og til befrielsesbevægelserne, herunder støtten til ANCs informationsvirksomhed i Danmark, beklageligvis ikke er med. Her kan vi gøre opmærksom på, at Finland og Sverige har en ordening, hvorefter frihedsbevægelserne får direkte støtte, også støtte til deres informationsvirksomhed, og det beklager vi dybt ikke er med. På det punkt håber jeg at den radikale ordfører lige vil forklare, hvorfor Danmark i det tilfælde ikke kan støtte vores forslag. Men som helhed er ændringsforslaget et fremskridt i forhold til den bestående tilstand. Vi vil naturligvis være på vagt, når dette forslag skal udmøntes i lovgivning til foråret; det er jo her, slaget skal stå. Det er godt, at der i ændringsforslaget er sat datoer på, sådan at vi er sikre på, at de lovforslag, der skal vedtages som konsekvens af dette beslutningsforslag, kan vedtages, før folketinget bliver sendt hjem til sommer.

I det arbejde vil vi naturligvis lægge vægt på, at eksport- og importforbudet bliver så tæt som muligt, og vi vil gøre, hvad vi kan for at overbevise det radikale venstre om, at der, når nu vi standser for 99 pct. af al eksport og import, også burde være en direkte støtte til de kræfter, som vi med sikkerhed ved skal overtage magten den dag, Sydafrika bliver en anden stat, ikke længere er en apartheidstat. På det punkt er vi uenige med de radikale, men ændringsforslaget er alligevel klart et fremskridt i forhold til den bestående tilstand, og det kan kun beklages, at regeringspartierne altså ikke har kunnet besinde sig og stemme for det, men stadig væk hovedsagelig lægger vægt på, at man kan løse disse problemer gennem hensigtsregler. Det tror vi ikke på.

Stinus (RV):

Den 14. september 1985 vedtog det radikale venstres landsmøde en fordømmelse af, som det hed, »det umenneskelige apartheidstyre i Sydafrika«. I udtalelsen fra landsmødet hed det videre:

»Alle egnede midler, herunder skærpede økonomiske sanktioner og afvikling af den danske kulimport, må tages i brug for at bringe apartheidstyret til fald. Først når dette

er sket, kan Sydafrikas forhold til det internationale samfund blive normalt.«

Jeg vil gerne udtrykke glæde over, at sådanne sanktioner, som klart udtrykker Danmarks holdning over for systemet i Sydafrika, nu vedtages.

Et lille skår i glæden er det, at forslaget ikke vedtages i så stor enighed, som det på et tidspunkt så ud til at kunne blive tilfældet, men der er alligevel ingen tvivl om bred politisk enighed et meget lang stykke ad vejen, og at dette forslag udtrykker, hvad jeg før kaldte Danmarks holdning til apartheidssystemet. Som sådant er det et signal til regeringen i Sydafrika, et signal til den sorte befolkning i Sydafrika og et signal til den øvrige verden.

I løbet af en måneds tid vil der foreligge et lovforslag, som skal sætte stop for kulimporten fra Sydafrika, og inden 1. april et lovforslag, som skal bringe handelssamkvemet med Sydafrika helt til ophør.

I den forbindelse kommer vi naturligvis også til at se på spørgsmålet om transport til Sydafrika på danskejede skibe. Jeg vil gerne understrege, at det radikale venstre i udtrykket »som hovedregel« ikke lægger nogen mulighed for permanent dispensation for et import- eller eksportforbud. Vi lader os hverken påvirke eller skræmme af helsidesannoncer i socialdemokratisk presse i dag. Vi er, som vi tidligere har givet udtryk for, parat til at lade muligheden for en kortere dispensationstid stå åben, hvis helt specielle forhold taler for det.

Jeg vil også gerne understrege, at når der i forslaget står »snarest muligt«, betyder det snarest muligt, og det betyder, at der skal sættes datoer på i lovforslaget, muligvis forskellige datoer for import- og eksportforbud, men præcise og kortfristede datoer.

Det er givet, at danske virksomheder vil blive ramt af både import- og eksportforbud. På den anden side kan det, som nu gennemføres, ikke komme som en stor overraskelse for noget dansk firma, og der er da heldigvis også eksempler på, at danske virksomheder har forstået det politiske budskab og allerede har afviklet deres interesser i Sydafrika.

Det radikale venstre er opmærksom på, at meningene om økonomiske sanktioner er delt, også blandt Sydafrikas sorte befolkning, og vi er klar over, at også den sorte befolkning kommer til at mærke sanktionerne, når

[Stinus]

disse efterhånden får et verdensomspændende omfang. Det gælder også befolkningen i afrikanske lande, som grænser op til Sydafrika. Derfor støtter vi stærkt den danske regerings planer om at øge støtten til disse lande og den humanitære bistand til flygtninge og andre ofre for og modstandere af apartheidpolitikken.

Til sidst endnu en gang svar på et spørgsmål, som bliver rejst igen og igen: hvorfor netop Sydafrika? Hvorfor gennemfører vi ikke sanktioner over for de mange andre lande, som heller ikke overholder menneskerettighederne? Svaret er, at der ikke findes noget andet land i verden, hvor racediskriminationen er nedfældet direkte i selve den lovgivning, som er grundlag for hele samfundet. Der findes intet andet samfund i verden, hvor det ved lov er bestemt, at mennesker af en anden hudfarve er anden- eller tredjeklasses borgere i deres eget land. Derfor aktion mod netop Sydafrika.

Albrechtsen (VS):

Der er grund til at være tilfreds med to ting, for det første at der nu er et flertal i folketinget, som er nået til enighed om en meget væsentlig skærpelse af sanktionerne mod Sydafrika, og for det andet at eksporten til Sydafrika nu også skal stoppes. Dermed løses også det problem, at en række selskaber, hvori det offentlige eller lønmodtagerkapital har aktier, handler med Sydafrika. Det problem vil jo blive løst netop derved, at både importen og eksporten bliver stoppet.

Efter VS' mening skal loven om stop for eksport og import udformes således, at der ikke bliver nogen undtagelser, ingen dispensationer.

Vi mener også, at erhvervslivet nu må have haft så lange frister allerede til at få afviklet samhandelen, at der ikke i en kommende lovgivning er brug for yderligere frister.

VS fortolker beslutningen således, at alle skibstransporter selvfølgelig er omfattet af begreberne import og eksport.

Et par problemer kunne ikke nå at blive færdigbehandlet her før jul, nemlig dels spørgsmålet om økonomisk støtte til ANC – faktisk efterhånden det eneste punkt, hvor Danmark halter alvorligt bagefter – dels problemet med de danske virksomheder inden for selve Sydafrika, der kan blive omfattet af

apartheidregimets sikkerhedslovgivning, hvilket selvfølgelig ikke må ske, fordi det vil føre disse selskaber ud i noget, der kun kan sammenlignes med værnemageri. Så vidt jeg kan se, er der ingen anden løsning på det, end at de danske ejere må afhænde disse virksomheder. Det er et problem, som fortsat behandles i forbindelse med det forslag, SF og VS har fremsat, og som stadig væk ligger i udvalget.

Jeg vil slutte med at sige, at det selvfølgelig er meget beklageligt, at de borgerlige partier ikke har kunnet følge med i denne sag. Der er endnu et ganske betydeligt spænd i den borgerlige lejr mellem ord og handling. Der har været fremskridt på det felt i de senere år. Vi må så håbe, at man, når nu lovforslagene kommer til behandling, kan formindske det spænd, som der altså stadig væk er.

En vedtagelse af underændringsforslaget, stillet af regeringspartierne, ville indebære, at der blev taget dele af flertallets forslag ud. Det går naturligvis ikke, og derfor er vi nødt til at stemme imod det af regeringspartierne stillede underændringsforslag, selv om der inden for det underændringsforslag selvfølgelig er ting, som vi kan være enige i.

Kofod-Svendsen (KrF):

Jeg vil begynde med at understrege, at det er glædeligt, at der i dette folketing er bred enighed om ikke alene principielt at afvise apartheidsystemet, men også at træffe konkrete foranstaltninger. Der er bred enighed om at tilslutte sig både det, EF-landene har vedtaget, og også det nye, skærpede nordiske handlingsprogram; det er vigtigt, at vi fastholder denne brede enighed om disse bærende grundprincipper.

Der er et par ting, som der ikke er 100 pct. enighed om, men jeg synes ikke, man først og fremmest skal fokusere på de få procent, der ikke er enighed om. Lad os fokusere på de mange procent, der er den brede tilslutning til. Der er virkelig bred tilslutning til at afsende klare signaler. Lad ord følge af handling. Det fremgår jo helt klart af det, der er enighed om, og så er der altså disse småting, som der ikke er fuld enighed om. Det tager vi til efterretning. Regeringspartierne vil ved den endelige afstemning undlade at stemme.

Statsministeren (Poul Schlüter):

Ved folketingets første behandling af regeringens og oppositionens forskellige forslag om iværksættelse af yderligere foranstaltninger mod Sydafrika for godt et par uger siden gjorde udenrigsministeren i sit indlæg udførligt rede for regeringens standpunkt i forhold til Sydafrika.

Regeringen anser apartheidssystemet som en trussel mod international fred og sikkerhed; vi er forpligtet til at reagere mod dette system. Danmark har i årevis virket for målet: afskaffelse af apartheidssystemet gennem en fredelig proces. Det har vi gjort i De Forenede Nationer, vi har gjort det blandt de 10 EF-lande og sidst, men jo ikke mindst, sammen med de øvrige nordiske lande.

Det har ikke været muligt i FNs sikkerhedsråd at få vedtaget bindende sanktioner, men på frivilligt grundlag er Danmark det vestlige land – det må man ikke glemme – som har truffet de mest vidtgående foranstaltninger for at lægge pres på regeringen i Pretoria og inspirere andre til at gøre det samme, vel vidende, at disse foranstaltninger bestemte ikke er gratis for Danmark.

Under indtryk af de forværrede forhold i Sydafrika er regeringens villig til at gå endnu videre, og det fremgik jo også tydeligt af regeringens forslag for et par uger siden til folketingsbeslutning. Regeringen blev faktisk ved førstebehandlingen opmuntret af den positive modtagelse, som regeringsforslaget og udenrigsministerens indlæg fik af andre partiers ordførere. Muligheden for en bred enighed i folketinget, der nok også kunne afspejle en bred enighed i befolkningen, var inden for rækkevidde.

Alligevel står vi ved andenbehandlingen i dag over for et forslag, som regeringen ikke fuldt ud kan støtte. Ud over de foranstaltninger, regeringen og de andre nordiske og europæiske lande har besluttet, indeholder udenrigsudvalgets flertalsindstilling to yderligere skridt, som ingen andre lande har villet tage, heller ikke andre nordiske lande, som vi dog ellers plejer at lægge så megen vægt på at optræde i fællesskab med.

Disse to yderligere skridt er for det første den totale afbrydelse af kulimporten allerede fra efteråret 1986 og for det andet lovgivningen om ophør som hovedregel af al anden

import fra og eksport til Sydafrika snarest muligt.

Regeringen har nøje og åbent overvejet sin stilling til disse forslag. Den fremskyndede afbrydelse af kulimporten er regeringen ikke tilhænger af, men den kunne måske – det vil jeg ikke afvise – have været accepteret som led i et bredt forlig til sidst.

Hvad angår samhandelen i øvrigt, er regeringen tilhænger af en frivillig handelsboycot. Regeringen er parat til at engagere sig i et moralsk pres over for erhvervslivet, som kan føre til, at Sydafrikas handelspartnere i dansk erhvervsliv ville blive indskrænket til en lille gruppe virksomheder, afhængige f.eks. af råvarer, der ikke kan fås andetsteds.

Socialdemokratiets oprindelige forslag var efter sin formulering ikke uforeneligt med en frivillig boykot, som jeg her har beskrevet den, men det, vi nu står med ved afslutningen af udvalgsarbejdet, er jo noget andet.

Dernæst vil jeg også gerne pege på det meget vigtige, at de nordiske lande fik – og vi arbejdede sammen med de afrikanske frontlinjestater – for nogle dage siden under FNs generalforsamling vedtaget en resolution, som opfordrer til indførelse af foranstaltninger over for Sydafrika. Resolutionen bygger netop på det nordiske handlingsprogram, som blev vedtaget i år i FNs generalforsamling med 149 stemmer for, deriblandt – og det er interessant – 3–4 yderligere vestlige lande, der afstod i fjor; der var 4 afståelser og kun 2 nej-stemmer i år.

Når det resultat blev opnået, skyldes det en langvarig og energisk diplomatisk indsats. Der har været mange konsultationer både med vestlige og afrikanske lande, og med stor realisme og omhu fandt man så det nøjagtigt afmålte indhold af resolutionen, som førte til, at det blev en kraftig tilkendegivelse, da der blev stemt, og det mener jeg er vigtigt. Resolutionen hos FN i New York er først og fremmest udtryk for, at vort eksempel inspirerer andre, vel at mærke – for det er også forudsætningen – når vi tager de nødvendige og samtidig tilstrækkelige skridt.

Men jeg er lidt ængstelig for, at oppositionens kurs tenderer mod en uønsket isolation af Danmark i forholdet til de lande, med hvem vi deler ikke blot afskyen for apartheid, men også bekendelsen til de demokratiske principper. Lad os aldrig glemme, hvad

[Statsministeren]

denne sag drejer sig om: det er Sydafrika, der skal isoleres, det er ikke Danmark.

Kelm-Hansen (S):

Jeg har naturligvis forståelse for de vanskeligheder, statsministeren må have, når han i dag skal overtage ordførerskabet på regeringens vegne i denne specielle sag. Men der er et par ting, som jeg ikke rigtig forstår i statsministerens fremstilling. Statsministeren siger således under henvisning til de få områder i forslaget, som adskiller sig fra det, regeringen oprindelig kom med, at det måske kunne have været accepteret som led i et bredere forlig. Jeg levede faktisk i den vildfarelse, at der var etableret et bredt forlig, og jeg var i den lidt besynderlige situation, at jeg i den socialdemokratiske folketingsgruppe forelagde dette brede forlig og fik det godtaget, og jeg mener også at vide, at man i de andre folketingsgrupper tilsvarende har fået forelagt disse forslag. Men så skete der altså noget et andet sted, og det er naturligvis det politiske spil, som man må acceptere, men det havde måske nok været rimeligt, at vi så havde fået en forklaring her i dag. Nu må vi altså nøjes med at tage forklaringen sådan lidt indirekte, idet CD jo ikke har formået at gå på talerstolen her i dag, og det er da ganske klart, at det er dér, vi har årsagen til, at dette forlig til syvende og sidst ikke blev indgået.

Jeg synes ikke, der er grund til at tærse megen langhalm på den del af det. Det afgørende er rent faktisk, at vi, der har stået i forhandlingerne, har registreret en meget stor overensstemmelse i synspunkterne på dette område en overensstemmelse, som også indebærer, at vi ikke kommer i den situation, som statsministeren var inde på her til sidst, nemlig at Danmark skulle komme ud i en uønsket isolation. Danmark er i spidsen i dette arbejde; det har vi været længe, og det har i øvrigt også være regeringens ønske, at vi skulle være det. Jeg er ikke i tvivl om, at det forslag, som vi får gennemført her i dag, helt klart vil inspirere andre lande til at vedtage tilsvarende sanktioner mod Sydafrika, sådan at det endelige resultat inden for en overskuelig fremtid må blive den isolation af det racistiske styre, som statsministeren også er enig i, og som til syvende og sidst vil skaf-

fe rimelige forhold i Den sydafrikanske Republik.

Riishøj (SF):

Jeg har også nogle få kommentarer til statsministerens svar. Jeg vil gerne bekræfte, at også jeg har den opfattelse, at Danmark i FN har gjort et godt stykke arbejde i Sydafrikasanktionsspørgsmålet. Jeg har ikke informationer om, at vi på nogen måde har udhulet arbejdet; tværtimod har vi arbejdet aktivt for at få flest mulige lande med på sanktioner – et meget vanskeligt arbejde. Det, der kalder mig herop, er snarere påstanden om, at Danmark indtil nu specielt har været i spidsen. Det har vi nok i en hel del af vores lovgivning, men når det gælder udviklingen i handelstallene sammenlignet med de andre nordiske lande, har vi nok ikke så voldsomt meget at prale med; i de seneste år har der jo været et voldsomt opsving både i importen og i eksporten.

Jeg ved, at Finland, som indtil nu måske ikke har haft nogen voldsom streng lovgivning, til gengæld har sagt, at de har en ekstrem lille samhandel. De har valgt at basere deres import af kul fra andre lande end Sydafrika, og de har nu også gennemført en investeringslovgivning og en lovgivning i øvrigt f.eks. i ANC-sagen, som er mere vidtgående eller i hvert fald lige så vidtgående som den danske. Man skal således nok skelne imellem, hvor meget vi handler med Sydafrika, og om vi har en god lovgivning. Hvad angår lovgivningen indtil nu, har vi haft en ganske fremtrædende plads; men hvad angår den faktiske samhandel med Sydafrika, har vi altså ikke haft noget at prale af, hvilket i høj grad skyldes vores kulimport, som har været et dybt sår i vores samhandel. Vi er også det eneste nordiske land, der virkelig importerer kul. Svenskerne importerer minimale mængder, finnerne gør det ikke, og nordmændene gør det heller ikke. Det er også klart, at den energimæssige situation i de nordiske lande er forskellig. Vi kan altså ikke, når det gælder handelstallene, sige, at vi har været særlig langt fremme.

Men efter vedtagelsen af dette forslag, og sådan som jeg også har set det i politiske signaler fra det radikale venstre, når det gælder samhandelen, fortolkningen af dette beslutningsforslag, er der basis for, at vi går et

[Riishøj]

godt skridt fremad og ligger pænt i spidsen også i nordisk sammenhæng, og det er jeg tilfreds med i forbindelse med vedtagelsen af dette forslag. Men vi skal passe på ikke at blive for selvglåde, i hvert fald når vi bedømmer udviklingen indtil nu.

Albrechtsen (VS):

Det, statsministeren siger om sanktionerne, hænger ganske enkelt ikke sammen. Man kan nok have nogle sanktioner, mener statsministeren, men de må ikke koste danskerne noget; det er reelt det, statsministeren siger. Jeg er sikker på, at befolkningen er indstillet på at bære de omkostninger, som der selvfølgelig bliver, når samhandelen afbrydes, og det er det, statsministeren ikke vil.

Statsministeren vil heller ikke gå imod de mægtige kapitalinteresser, som er forbundet med dette her. Derfor vil statsministeren have, at der skal være tale om henstillinger, det må ikke være forpligtende, det skal foregå på erhvervslivets betingelser. Men vi ved jo godt, at der så ikke sker noget, at en række virksomheder så bare bliver ved, fordi henstillingerne preller af på dem. Derfor hænger det, statsministeren siger, ikke sammen.

Statsministeren siger videre, at han er bange for, at Danmark skulle gå hen og blive isoleret. Det, der er sket indtil nu, er, at Danmark på grund af folketingsflertallet er gået i spidsen på en række områder, når det gælder sanktionerne over for Sydafrika, men Danmark er på intet tidspunkt blevet isoleret af den grund, tværtimod har det været med til at trække andre med, og det vil det også gøre i denne omgang. Sagen drejer sig overhovedet ikke om, at Danmark skulle kunne blive isoleret. Hvem kan statsministeren forestille sig internationalt, i FN f.eks., der ville vedtage resolutioner til fordømmelse af Danmark, fordi Danmark har taget disse skridt imod Sydafrika? Det er fuldstændig utænkeligt, at Danmark ville blive isoleret.

Nej, problemet er, at centrum-demokraterne inden for regeringen har forhindret, at regeringen kunne være med i et seriøst forlig om disse ting; sådan er det i al sin enkelhed. Hele regeringen har selvfølgelig ansvaret, men det er jo simpelt hen sådan, sagen er forløbet, og det forklarer også det, som hr. Kelm-Hansen nævnede, nemlig at det forlig,

som åbenbart var indgået, alligevel ikke blev til noget.

Bente Juncker (CD):

Flere ordførere har spurgt, hvorfor centrum-demokraterne ikke tog ordet i dag. Jeg skal bare sige, at vi loyalt følger regeringen, og at vi kan tilslutte os det, statsministeren har givet udtryk for her i dag.

Hermed sluttede forhandlingen om ændringsforslagene.

Afstemning

Underændringsforslag nr. 2
forkastedes, idet 68 stemte for, 83 imod.

Ændringsforslag nr. 1
vedtoges uden afstemning.

Forslaget som helhed sattes derefter til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

Forslaget til folketingsbeslutning
vedtoges med 82 stemmer (S, SF, RV og VS)
mod 2 (FP); 68 (KF, V, CD og KrF) stemte
hverken for eller imod.

Formanden:

Om denne vedtagelse vil der nu blive givet meddelelse til udenrigsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

23) Anden (sidste) behandling af beslutningsforslag nr. B 31:

Forslag til folketingsbeslutning om finansiering af indsatsen mod sygdommen AIDS.

Af Lenger (VS) og Agerschou (SF) m.fl.
(Fremsat 5/11 85. Første behandling 28/11 85. Betænkning 10/12 85).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling